

Onsdagen den 12 Februari 1868.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades nio protokollsutdrag för den 8 dennes och protokollet för den 29 sistlidne Januari.

Företogs val af sex Revisorer för deltagande uti innevarande års revision af Statsverkets samt Riksbankens och Riksgälds-kontorets tillstånd, styrelse och förvaltning; och befunnos, vid valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Herr von Kræmer, A. R., Major	med 68 röster,
Herr Gjerling, J. V., Direktör	» 66 »
Herr Brusewitz, F., Bruksegare	» 46 »
Herr Charpentier, G. R., Kammarråd	» 46 »
Friherre Akerhjelm, J. G. N. S., Godsegare	» 44 »
Herr Nordenfelt, L. M., Kapiten	» 41 »

Företogs val af tre suppleanter för innevarande års Revisorer af Statsverkets samt Riksbankens och Riksgälds-kontorets tillstånd, styrelse och förvaltning; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Herr Falk, H. O., Major	med 43 röster,
Herr Ångström, A. J., Professor	» 42 »
Herr Wærn, M. F., Bruksegare	» 36 »

Grefve Wachtmeister, H.: Jag får vördsamt anhålla, att få afsäga mig min plats i Kammarens Tillfälliga Utskott för behandlande af frågor rörande undervisningsväsendet. Såsom skäl för denna min begäran får jag anföra, att, då jag först hedrades med att blifva vald till ledamot af detta Utskott, voro till detsamma remitterade blott några mindre motioner, deribland en min egen, hvilka nu blifvit af Utskottet slutligen behandlade. Men sedermera har äfven till samma Utskott re-

mitterats Friherre Focks i Andra Kammaren väckta, af en ledamot här i Kammaren såsom egen upptagna motion, hvilken, såsom afseende en ombildning af rikets tekniska läroverk, är af stort omfång och torde kräfva vidlyftigt arbete. Som jag emellertid i egenskap af ledamot af Lag-Utskottet är upptagen af sammanträden derinom hvarje förmiddag och den tid, som mellan sammanträden lemnas mig ledig, är väl behöflig att taga tillräcklig kännedom om de till sistnämnda Utskott remitterade ärenden, hoppas jag att Kammaren af hvad jag nu haft äran anföra finner, att jag ej kan förena platsen i Lag-Utskottet med den i Särskilda Utskottet; och torde Kammaren så mycket heldre bifalla min begäran om entledigande från platsen i det sednare, som derigenom i mitt ställe kan insättas en person med större sakkännedom i afseende ä de tekniska skolorna, än jag besitter.

Till denna anhållan lemnade Kammaren, uppå gjord proposition, sitt bifall.

Herr Bergstedt, C. F.: Jag får anhålla, att Kammaren täcktes utse en eller två suppleanter åf ledamöterna i Kammarens Tillfälliga Utskott för behandling af frågor rörande undervisningsväsendet, för att vid inträffande förfall för någon af Utskottets ordinarie ledamöter inträda i hans ställe.

Sedan Kammaren jemväl härtill lemnat bifall, hemställde Herr Grefven och Talmannen, huruvida Kammaren behagade besluta att nästkommande Lördag den 15 dennes företaga val af så väl en ledamot i Kammarens Tillfälliga Utskott för behandling af frågor rörande undervisningsväsendet, som ock två suppleanter i samma Utskott.

Ropades ja.

Grefve Piper, C. E.: Jag får hos Kammaren vördsamt anhålla om ledighet från riksdagsmannagöromålen under tiden från den 14 innevarande månad till den 3 nästkommande Mars.

Bifölls.

Föredrogs änyo och företogs paragrafvis till afgörande Första Kammarrens den 5 och 8 dennes på bordet lagda Utlåtande N:o 2, med förslag till reglementariska föreskrifter för Riksdagen.

§ 1.

Bifölls.

§ 2.

Grefve Hamilton, Henning: Det kan synas högst besynnerligt, att, då jag varit ledamot af det Kammarens Tillfälliga Utskott, som afgifvit ifrågavarande Betänkande, och ej mot dess beslut anmält min reservation utan delat Utskottets mening, jag icke desto mindre nu anhåller att få föreslå en förändring i den nyss upplästa § 2 af Utskottets Betänkande. Jag ber likvisst att först få i korthet redogöra för anledningen till detta mitt uppträdande. Såsom Kammaren af Utskottets Utlåtande torde finna, har Utskottet fäst sig mindre vid att alla föreskrifter, som kunnat vara önskvärda, i förslaget till de reglementariska stadgandena influtit, utan egentligen äsyftat, att sådana föreskrifter komme att deri införas, som voro för ärendenas gång nödvändiga och om hvilka man kunde hoppas, att Andra Kammaren skulle med denna Kammare förena sig. Utskottet har derföre i alla de frågor, som det ansett vara af mindre vikt, sökt att lämpa sig efter Andra Kammarens vid förra Riksdagen i detta ärende fattade beslut och i öfverensstämmelse dermed redigerat sitt förslag. Utskottet hade visserligen önskat, att, innan det aflemnade förslaget till Kammarens pröfning, få genomgå detsamma med några ledamöter af Andra Kammaren för att derigenom kunna erfarå, huruvida i afseende å samma förslag enighet mellan de båda Kamrarna kunde vara att påräkna, men sedan ett i detta afseende beramadt sammanträde kommit att uppskjutas, ansåg Utskottet att denna omständighet ej borde fördröja Betänkandets aflemnande till Kammaren. Sedermera har likväl ett sådant sammanträde egt rum; och dervid visade det sig, att denna § 2 var den enda i hela Betänkandet, som framkallade någon anmärkning från ledamöterna i Andra Kammaren. Den framställda anmärkningen var visserligen af ringa vikt, men dock sådan, att den torde påkalla en redaktionsförändring af paragrafen. Utskottet har nemligen i öfverensstämmelse med gammal praxis begagnat uttrycket »bordlista», ett uttryck, som varit vanligt, såväl under den förra representationsformen, som under Första Kammarens sammanträden under förra riksdagen. Andra Kammaren begagnar i sin arbetsordning i stället för detta uttryck ett annat, som den anser bättre, nemligen »dagordning», ett från fremmande språk öfversatt och på förhållanden utomlands tillämpligt uttryck, som dock ej torde motsvara detsamma som bordlistan hos oss. Då nu, såsom jag haft äran nämna, bordlistan i Andra Kammarens arbetsordning kallas dagordning, vore det kanske bäst om hvarken ordet bordlista eller dagordning förekom uti de för Kamrarna gemensamma reglementariska stadgandena, och jag får derföre föreslå följande förändrade, på sjelfva saken alldeles icke inverkan, redaktion af § 2, nemligen att dess början finge följande lydelse: »Å den förteckning, som enligt gällande arbetsordning af hvardera Kammarens kansli upprättas öfver alla på Kammarens bord hvilande ärenden, uppföras målen i den mån de inkommit efter följande ordning, nemligen:

1:o etc.»

äfvensom att början af andra momentet komme att lyda sålunda: »Kamrarna meddela hvarandra skyndsamt denna förteckning. På förslag af Talman» o. s. v. i likhet med Utskottets förslag.

Herr Wærn: Jag har på det hela taget ej synnerligt att invända mot den siste värde talarens förslag. Men jag anser ej lämpligt att i

de reglementariska stadgandena referera till en arbetsordning, som, hvad Första Kammaren angår, ej finnes, och möjligen aldrig kommer att finnas. Jag tror att, om man vill undvika att begagna ordet »bordlista», så kan den förändring i paragrafens redaktion, som deraf påkallas, göras på ett vida enklare sätt än den siste talaren föreslagit. Då nemligen bordlistan i början af paragrafen kallas »förteckning», kan man ju fortfarande i paragrafen gifva den samma benämning. Första momentet skulle då erhålla följande lydelse: »Efter hvarje — — — — skyndsamt delgifves. Målen uppföras derä i den mån — — — — enskilda ärenden». Och andra momentet skulle lyda sålunda: »Vid ärendenas föredragning följes förteckningen. På förslag — — — — skyndsamt lemnas».

Friherre Bildt: Jag hyser visserligen det största förtroende för den förste värde talarens förmåga att redigera en sådan paragraf, som den nu ifrågavarande. Men jag tillåter mig dock att mot hans förslag framställa en liten anmärkning, jag gör detta måhända derföre, att jag ej rätt förstått att uppfatta hans förslag; men det är ju alltid bättre, att en anmärkning, äfven om den är obefogad, framställes, än att ett förbiseende eger rum. I Utskottets förslag står nemligen i andra momentet: »Vid ärendenas föredragning och behandling följes bordlistan. På förslag af Talman eller ledamot kan ändring deri för kommande sammanträde af Kammare beslutas». Denna andra punkt i andra momentet hänför sig uppenbarligen till momentets första punkt. I Grefve Hamiltons förslag är emellertid den första punkten utesluten och i stället infördt, att Medkammaren skall erhålla del af föredragningslistan. Något stadgande derom, att bordlistan skall följas vid ärendenas föredragning och behandling förekommer ej i samma förslag. Deremot bibehåller Grefvens förslag stadgandet om sättet för ändring i föredragningslistan. Det synes mig emellertid ej vara fullt riktigt att i förslaget intaga bestämmelser i det sednare hänseendet, då man från det samma uteslutit det stadgandet, att bordlistan skulle vid föredragningen följas. — Det är i allmänhet vanskligt att så här på stående fot uppgöra förslag till redaktionsförändringar; och jag tror derföre, att derest Kammaren anser sig icke kunna bifalla paragrafen oförändrad, det blir bäst att afvakta Andra Kammarens beslut i ämnet. Jag får derföre för vinnande af detta ändamål påyrka återremiss af Betänkandet.

Grefve Hamilton, H.: I afseende på den siste värde talarens anmärkning, att det andra momentet i ifrågavarande paragraf skulle genom den af mig föreslagna redaktionen blifva ottydligt, ber jag att få nämna, att denna hans anmärkning sannolikt grundar sig på ett misstag. I den sednare punkten af detta moment finnes nemligen en hätydning gjord på bordlistan, och det blef derföre nödvändigt att från första momentet till början af det andra nedflytta stadgandet om delgifvandet af bordlistan Kamrarne emellan, på det att denna hätydning skulle få något nära föregående uttryck att syfta på.

Hvad Herr Wærns förslag beträffar, så tror jag, att detsamma kan lika väl som mitt tillfredsställa Andra Kammaren; och den redaktionsförändring

förändring, som detsamma åsyftar, är äfven mindre än den, som jag föreslagit. Jag vill blott anmärka, att i fjerde punkten af första momentet förekommer på ett ställe ordet *bordlista*, som för konsekvensens skull torde böra utbytas mot ordet *förteckning*. Jag afstår gerna från mitt eget förslag och antager Herr Wærns med det af mig nu gjorda tillägg till detsamma.

Grefve Mörner, Carl Göran: Det förefaller mig som om hela denna fråga stod på gränsen af barnslighet. Jag vill visserligen gå Andra Kammaren till mötes så mycket som möjligt, men jag vill dock ej gå så långt, att jag ändrar ett uttryck i ett förslag till reglementariska stadgar för båda Kamrarne derföre, att i ordningsstadgan för Andra Kammaren ett annat uttryck blifvit föreslaget. Må då hellre Första Kammaren först antaga sitt förslag; vill sedan Andra Kammaren ej gå in derpå, så må Första Kammaren, om den finner det sig värdigt, ändra förslaget i hvad det ej vunnit Medkammarens bifall. Jag påyrkar bifall till Utskottets betänkande.

Herr Wærn: På det att proposition ej måtte behöfva framställas på flera olika förslag får jag frånträda mitt eget förslag och ansluta mig till det af Grefve Hamilton sednast framlagda.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till den ifrågavarande §:n oförändrad, dels §:ns antagande med den förändring, att de deri förekommande orden *bordlista* och *bordlistan* utbyttes emot orden *förteckning* och *förteckningen*, dels slutligen, att §:n måtte till Utskottet återförvisas.

Härvid anmälte sig och yttrade:

Friherre Bildt: Jag yrkade återremiss med anledning af Grefve Hamiltons första förslag; men då nu Grefve Hamilton frånträdt detta, förfaller naturligtvis äfven nämnda mitt yrkande.

Herr Grefven och Talmannen framställde härefter först proposition på bifall till §:n oförändrad, hvarvid svarades många nej jemte åtskilliga ja, och sedermera proposition på §:ns antagande med den förändring att orden *bordlista* och *bordlistan* utbyttes emot orden *förteckning* och *förteckningen*, då svaren utföllo med många ja jemte åtskilliga nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

§§ 3—13.

Biföllos.

Föredrogs och biföllos Stats-Utskottets den 8 dennes bordlagda Memorial N:o 2, angående riksdagskostnadernas bestridande af Riksgälds-kontoret, och Utlåtande N:o 3, i anledning af väckt motion om beredande af befrielse för de vägfärande från skyldigheten att erlägga afgift för begagnande af den genom Bollebygds och Wedens härader anlagda allmänna landsväg.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter änyo på bordet, Stats-Utskottets den 8 dennes bordlagda Utlåtande N:o 4, i anledning af väckt motion om förändring i betalningsvilkoren för de till Wessman—Barkens jernvägsbolag från Riksgälds-kontoret utgifna lån.

Föredrogs Stats-Utskottets den 8 dennes bordlagda Utlåtande N:o 5, i anledning af väckt motion om ett lån å 100,000 R:dr åt Smedjebackens valsverksbolag för tillverkning af jernvägsmateriel.

Herr Heijkenskjöld: Enär jag ej kan gilla Stats-Utskottets ifrågavarande Utlåtande eller de motiver, som åberopats för detsamma, anser jag mig böra vädja till Kammaren, huruvida det icke vore förenadt med billighet och rättvisa att bifalla den af mig väckta motionen. Sedan flera år tillbaka och vid de sista riksdagarne har man erkänt den stora fördelen, för så väl Staten som industrien, att få jernvägsmaterielen tillverkad inom landet; och man har kommit så långt, att jernvägstrafik-styrelsen funnit sig föranlåten kungöra om emottagande inom landet af anbud å leverans af räler. Med anledning af detta kungörande beslöt Smedjebackens bolag att anlägga ett valsverk för tillverkning af räler, och erbjöd trafikstyrelsen leverans häraf; men bolaget förbisåg att vid detta erbjudande fästa det vilkor, att bolaget skulle erhålla ett väl behöfligt lån. Af detta förbiseende å bolagets sida samt af den tillfälligheten, att bolaget redan undertecknat kontraktet med trafikstyrelsen om leverans af rälerna, har Utskottet begagnat sig för att tillstyrka det min motion, om beviljande till bolaget af ett räntefritt lån å 100,000 R:dr, måtte lemnas utan afseende. Hade man vetat, att Utskottet skulle behandlat denna motion redan vid början af riksdagen, så hade bolaget antagligen uppskjutit undertecknandet af kontraktet med trafikstyrelsen samt fästat, såsom ytterligare vilkor, erhållande af ett räntefritt lån för bestridande af de stora utgifter, hvilka äro förenade med anläggningen af den dyrbara verkstaden för rälernas tillverkning; men enär man trodde, att Utskottet först sednare under riksdagen skulle afgifva utlåtande i anledning af motionen, och enär en del af rälerna erfordrades redan nästa höst, ansåg bolaget sig icke kunna uppskjuta undertecknandet. Mig synes, att Stats-Utskottet icke bort begagna sig af tillfälligheten att ej detta vilkor blifvit vid leveransens åtagande fästadt, enär jag är fullkomligt öfvertygad, att, om vilkoret funnits, man nu, liksom förut, skulle med sin hjälp underlättat ett så patriotiskt företag, som detta. Det är en annan sak, som Kammaren bör taga i betraktande: den stora fördelen att inom landet hafva ett dylikt valsverk,

der både den dyrbara jernvägsmaterielen, vi framdeles behöfva, kan tillverkas och de Engelska räler, hvilka vi förut hafva och som till större delen äro uppslitna, kunna omvalsas. Billigare blir det naturligtvis att få arbetena verkställda inom landet än i England, ty man blifver befriad från den drygare transportkostnaden.

På grund af hvad jag anfört anhåller jag, att Kammaren måtte afslå Utskottets Utlåtande och bifalla hvad jag i min motion hemställt.

Herr Wallenberg: Den förre talaren, som ansett sig icke kunna gilla Stats-Utskottets ifrågavarande Utlåtande, har behagat yttra, att Utskottet, för att tillstyrka afslag å motionen, begagnat sig af den tillfälligheten, att kontraktet om leverans af räler redan blifvit uppgjort, utan att, i sammanhang dermed, någon framställning skett om erhållande af ett räntefritt lån. Ja! detta är ett ganska allvarligt skäl. Hade, vid erbjudandet af leveransen, bolaget gjort anspråk på att erhålla förlagskapital, så hade Regeringen varit i tillfälle öfverväga fördelarne och olägenheterna af erbjudandet i sin helhet. Men när nu detta ej skett, så kan jag ej finna, att blott den omständigheten, att ett bolag åtagit sig leverera räler, skall berättiga till erhållande af ett lån. Det går ej an, när vi taga i betraktande Statens knappa tillgångar, och när vi ej vilja göra ytterligare beskattningar, att vi ingripa i industriella företag och uppräda såsom förläggare, och allraminst der detta icke är af behovet påkalladt.

Jag finner, att Utskottet haft giltiga skäl för sitt Utlåtande, och tillstyrker bifall åt detsamma.

Grefve Hamilton, Henning: Under flera år har jag hyst den önskan, att jernvägsmateriel kunde blifva tillverkad inom landet. Det gäller om denna detsamma, som om krigsmaterielen: att det är en verklig olycka att behöfva taga den från andra länder. Jag såg derföre med glädje, att det lyckats jernvägsstyrelsen inom landet afsluta kontrakt om tillverkning af jernvägsskenor, och jag hoppas, att sedan början är gjord, denna industri fortfarande skall utvecklas, hvilken utveckling är så mycket mera behöflig, som jernstillverkningen inom landet befinner sig i en ganska tryckt ställning. Hade jag således varit bland dem som uppgjort kontraktet, skulle jag ej tvekat, att låta Staten vidkännas någon uppoffring för att få denna tillverkning i gång; men sedan bolaget redan ingått sitt kontrakt, finner jag, att Stats-Utskottet haft giltiga skäl att ej tillstyrka motionen. Om Riksdagen denna gång gifve efter, så kunde det framdeles inträffa, att bolag skulle ingå ganska billiga öfverenskommelser, i hopp att vid nästa riksdag få vilkoren förbättrade. Jag måste derföre förena mig med hvad Stats-Utskottet tillstyrkt. Jag tror dessutom, att detta afslag icke skall för bolaget medföra synnerlig skada, äfven om bolaget skulle vara i behof af penningar, förrän leveransen blifvit fullgjord, ty bolaget läser sannolikt kunna, emot antaglig säkerhet, af jernvägsstyrelsen erhålla förskott, åtminstone till någon del af det utaf motionären begärda beloppet. Det äligger visserligen jernvägsstyrelsen att till Riksgälds-kontoret inlemna öfverskotten af trafiken för hvarje månad, men huru stora dessa öfverskott blifva är jernvägsstyrelsens sak, och kontrolleras ej af Riksgälds-

kontoret. Vid hvarje månadsrapport ser man alltid, bland jernvägsstyrelsens tillgångar, upptagna fordringar, och jag antar, att dessa, till större eller mindre del, utgöra förskott å arbete eller materiel. Det må vara billigt, att jernvägsstyrelsen af bolaget betingar sig motsvarande fördelar, om den lemnar det förskott, som det ej tillkommer Riksdagen att bevilja; men någon svårighet bör icke blifva för bolaget att erhålla penningar på någon kortare tid.

Jag förenar mig med den siste talaren och yrkar bifall till Utlåtandet.

Herr Montgomery-Cederhjelm: Då jag så lifligt, som någon, inser behovet af att uppmuntra industriela företag inom landet, så hade jag gerna velat med min röst understödja motionen; men, utom redan anförda skäl, har äfven det verkat på mitt beslut att instämma i Utlåtandet, att motionen afser, att Staten skall mellankomma och göra ett redan upprättadt kontrakt för ene kontrahenten fördelaktigare; och jag tror, att sådana åtgärder böra undvikas. På sednare tider har den äsigtten inom Riksdagen gjort sig gällande, att man icke bör medgifva dylika förbättringar i redan bestämda villkor.

På grund af hvad de tvänne siste talarne samt äfven hvad jag nu anført hemställer jag derföre, att Kammarerna måtte bifalla det nu föredragna Utlåtandet.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till förvarande Utlåtande och dels afslag derå samt bifall till den i ämnet väckta motionen; framställde Herr Grefven samt Talmannen proposition på bifall till Utlåtandet och, då dervid svarades många ja jemte ett eller annat nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Justerades två protokollsutdrag rörande Stats-Utskottets Memorial N:o 2 och Första Kammarrens Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 2.

Anmäldes och bordlades från nedannämnda Utskott inkomna Utlåtanden, nemligen från

Stats-Utskottet:

N:o 6, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Remiss å Kongl. Kammar-kollegii berättelse om Sala silfververks ränteersättningsfond för redogörelseåret 1866;

N:o 7, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om inlösen af vissa Kronan tillhöriga lägenheter i Falun för inrättande derstädes af en lägre bergsskola;

N:o 8, angående beräkningen af Statsverkets inkomster;

N:o 9, i anledning af väckt motion om nedsättning i den vid sedanaste riksdag för Andra Kammarens ledamöter bestämda resekostnadsersättning;

Lag-Utskottet:

N:o 3, i anledning af verkställd granskning af Riksdagens Justitieombudsmans embetsförvaltning;

Första Kammarens Tillfälliga Utskott:

N:o 3, angående väckt förslag om tillåtelse för enskilda läroverk att få sina afgående lärjungars mogenhet pröfvad af egna lärare under tillsyn af Statens censorer.

Kammaren åtskiljdes kl. $\frac{3}{4}$ 12 f. m.

In fidem
O. Brakel.